

(המשך סעיף יט) סדר הבקשות בתפילה

הבקשה הראויה ביותר שיקדימוה¹⁹² היא בקשת השכל וההשראה¹⁹³, כי בהם מגיע

הערות - ילמד ענוים דרכו

192 סדר הברכות - מגילה יז, ב: "דתניא: שמעון הפקולי הסדיר שמונה עשרה ברכות לפני רבן גמליאל על הסדר ביבנה. אמר רבי יוחנן, ואמרי לה במתניתא תנא: מאה ועשרים זקנים ובהם כמה נביאים תיקנו שמונה עשרה ברכות על הסדר.

תנו רבנן: מנין שאומרים אבות - שנאמר: 'הבו לה' בני אלים',

ומנין שאומרים גבורות - שנאמר: 'הבו לה' כבוד ועוז',

ומנין שאומרים קדושות - שנאמר: 'הבו לה' כבוד שמו השתחוו לה' בהדרת קודש'.

ומה ראו לומר בינה אחר קדושה - שנאמר: 'הקדישו את קדוש יעקב ואת אלוהי ישראל יעריצו', וסמך ליה: 'וידעו תועי רוח בינה'.

ומה ראו לומר תשובה אחר בינה - דכתיב: 'ולבבו יבין - ושב ורפא לו'. אי הכי לימא רפואה בתרה דתשובה! לא סלקא דעתך, דכתיב: 'וישב אל ה' וירחמהו ואל אלוהינו כי ירבה לסלוח'. ומאי חזית דסמכת אהא, סמוך אהא! כתב קרא אחרינא: 'הסולח לכל עוונכי הרופא לכל תחלואיכי הגואל משחת חייכי'. למימרא דגאולה ורפואה בתר סליחה היא? והכתיב 'ושב ורפא לו'! ההוא לאו רפואה דתחלואים היא, אלא רפואה דסליחה היא.

ומה ראו לומר גאולה בשביעית? אמר רבא: מתוך שעתידין ליגאל בשביעית, לפיכך קבעוה בשביעית, והאמר מר: בששית - קולות, בשביעית - מלחמות, במוצאי שביעית בן דוד בא. - מלחמה נמי אתחלתא דגאולה היא.

ומה ראו לומר רפואה בשמינית? אמר רבי אחא: מתוך שנתנה מילה בשמינית, שצריכה רפואה, לפיכך קבעוה בשמינית.

ומה ראו לומר ברכת השנים בתשיעית - אמר רבי אלכסנדר: כנגד מפקיעי שערים, דכתיב: 'שבור זרוע רשע', ודוד כי אמרה - בתשיעית אמרה.

ומה ראו לומר קיבוץ גלויות לאחר ברכת השנים - דכתיב: 'זאתם הרי ישראל ענפכם נתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא'.

וכיון שנתקבצו גלויות - נעשה דין ברשעים, שנאמר: 'ואשיבה ידי עלייך ואצרוף כבוד סיגייך', וכתיב: 'ואשיבה שופטייך כבראשונה'.

וכיון שנעשה דין מן הרשעים - כלו המינים, וכולל זדים עמהם, שנאמר: 'ושבר פושעים וחסאים יחדיו ועוזבי ה' יכלר'.

וכיון שכלו המינים - מתרוממת קרן צדיקים, דכתיב: 'וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק', וכולל גרי הצדיק עם הצדיקים, שנאמר: 'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן', וסמך ליה: 'וכי יגור אתכם גר'.

והיכן מתרוממת קרנם - בירושלים, שנאמר: 'שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביך'.

וכיון שנבנית ירושלים - בא דוד, שנאמר: 'אחר ישבו בני ישראל וביקשו את ה' אלוהיהם ואת דוד מלכם'. וכיון שבא דוד - באתה תפילה, שנאמר: 'הביאותים אל הר קודשי ושמחתים בבית תפילתי'.

וכיון שבאת תפילה - באת עבודה שנאמר: 'עולותיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי'.

וכיון שבאת עבודה - באתה תודה, שנאמר: 'זובח תודה יכבדנני'. ומה ראו לומר ברכת כהנים אחר הודאה - דכתיב: 'וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים'. אימא קודם עבודה! לא סלקא דעתך, דכתיב: 'וירד מעשות החטאת' וגו' - מי כתיב לעשות, מעשות כתיב. ולימרה אחר העבודה! לא סלקא דעתך, דכתיב 'זובח תודה'. מאי חזית דסמכת אהא, סמוך אהא! מסתברא, עבודה והודאה חדא מילתא היא.

ומה ראו לומר שים שלום אחר ברכת כהנים - דכתיב: 'ישמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם'. ברכה דהקדוש ברוך הוא - שלום, שנאמר: 'ה' יברך את עמו בשלום'.

וכי מאחר דמאה ועשרים זקנים, ומהם כמה נביאים, תיקנו תפילה על הסדר, שמעון הפקולי מאי הסדיר? שכחום וחזר וסדרום.

193 כלומר, השפעה של השגות שהקב"ה משפיע על האדם מלמעלה. בכלל זה מדרגת הנבואה ומדרגת רוח הקודש, אך יש השראות מלמעלה שהן במדרגות פחותות מאלו.

מסלול 1: יום א, טו באולול	מסלול 3: יום ד, טו באולול
מסלול 2: יום ב, טו באולול	מסלול 4: יום א, יז באולול

האדם לידי התקרבות אל אלוהיו. לכן הוא מקדים "אתה חונן לאדם דעת", קשור במה שאחריו, כלומר, "הרוצה בתשובה", כדי שהחכמה, הדעת והבינה תהיינה בדרך התורה והעבודה, כאמרו: "השיבנו אבינו לתורתך ויקרבנו מלכנו לעבודתך". ומכיוון שאין אדם יכול שלא למעוד, הוא חייב להתפלל למחילת טעויותיו בדעתו ובמעשהו בברכת "חנוך ומרבה לסלוח".

לבקשה זאת הוא מסמיך את תוצאתה של המחילה ואת סימנה, והיא הישועה ממצבנו¹⁹⁴, ומתחיל: "ראה נא בעניינו וריבה ריבנו" וחותם: "גואל ישראל".

לאחר מכן הוא מבקש על בריאות הגופים והנפשות (בברכת "רפאינו"). לבקשה זאת הוא מוסיף [ומבקש] בברכת השנים שיימצא המזון לקיים את כוחם.

אחרי כן הוא מבקש על קיבוץ העם ב"מקבץ נדחי עמו בית ישראל" ומצמיד לזאת [בקשה] שיופיע הצדק והמצב יסתדר באומרו: "ומלוך עלינו אתה לכוך [ברחמים, ובצדק ובמשפט]".

לאחר מכן הוא יבקש שלילת השחיתות והפסקת השיתוף¹⁹⁵ בברכת המינים, ויצמיד לזאת את השמירה על הסגולה הטהורה באומרו: "על הצדיקים".

אחרי כן הוא מבקש את השבת ירושלים והפיכתה למקום שרייה לדבר האלוהי. לזאת מתקשרת התפילה על משיח בן דוד ועל ישועה מצרכי העולם הזה¹⁹⁶.

לאחר מכן הבקשה שהתפילה תתקבל ב"שומע תפלה". לזאת מתלווה הבקשה שתהא השכינה נוכחת, נראית לעין כמו שהיתה לנביאים, לחוסים (=עובד אלוהים שזוכה להשגחת ה' עליו) וליוצאי מצרים; ויתפלל: "ותחזינה עינינו [בשובך לנוך לציון ברחמים כמאז] ויחתום: "המהזיר שכינתו לציון". וידמה שהשכינה ניצבת לפניו וישתחווה כלפיה כמו שישאל היו משתחוים שעה שראו את השכינה¹⁹⁷, ויכרע

הערות - ילמד ענוים דרכו

194 הגאולה אינה רק תוצאה של הסליחה על החטאים אלא גם הוכחה שאכן ה' סלח, כי החזרה ליחסים תקינים שהיו לפני החטא מלמדת על הסליחה. לכן השראת השכינה במשכן וקבלת הלוחות האלוהיים השניים היו אות לסליחה על חטא העגל, כפי שכתב ריה"ל במאמר א סוף סעיף צז: "לא נלקח מהם דבר מן הדברים שניתנו רק להם. למעט שני הלוחות, ששבר אותם משה, עליו השלום. אחרי כן התפלל עליהם שיוחזרו, והם חזרו, ונתכפר להם אותו החטא". וכן הוא בפרק התשובה של דוד בתהלים נא: "השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני".

195 מו"ר הגר"י שילת תרגם באופן כולל יותר: הכפירה.

196 כי הציפייה לימות המשיח אינה אלא כדי לזכות לפניות ושלמות בעבודת ה', כמו שביאר הרמב"ם בסוף הל' מלכים.

197 עיין לעיל סעיף ה, שהחסיד שמושל בכוחותיו משתמש בכוח הדמיון ובכוח הזיכרון לצרכים אלו: "הוא ידריך את כלי החשיבה, ירוקן אותם מכל מחשבות העולם הזה שהיו בהם, ויטיל על הכוח המדמה להביא את הצורות היפות ביותר המצויות בו באמצעות הזיכרון, כדי שיחקה בהן את הדבר האלוהי המבוקש, כגון מעמד הר סיני ומעמד אברהם ויצחק בהר המוריה, וכגון משכן משה, עליו השלום, וסדר עבודה, ושריית הכבוד בבית והרבה זולת זאת. הוא יצוה על הכוח הזוכר לאצור ולא לשכוח זאת".

מסלול 1: יום א, טו באלול	מסלול 3: יום ד, טו באלול
מסלול 2: יום ב, טו באלול	מסלול 4: יום א, יז באלול

כריעת "מודים" בברכת הודיה הכוללת הכרה בחסדו יתעלה ויחד עם זאת תודה. הוא מסמיך לה "עושה שלום" שהיא החתימה, כדי שהפרידה וההסתלקות מן השכינה תהיה בשלום.

שאלות מנחות:

- ✦ מדוע כדי "להתקרב לאלוהיו" האדם זקוק לשכל ולתבונה? מהו ה"שכל" על פי ריה"ל בתחילת המאמר?
- ✦ לפי ריה"ל, מדוע מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו?
- ✦ מה מטרת ימות המשיח?
- ✦ מה ההבדל בין ברכת "המחזיר שכינתו לציון" לבין ברכת "בונה ירושלים", אם גם בה מבקשים על חזרת השכינה לירושלים? היכן נמצאת הבקשה על חזרת הנבואה?
- ✦ להיכן שייכת כריעת "מודים"? לברכת מודים או לברכה שלפניה?
- ✦ על מה מודה החסיד בברכת מודים? הרי זה היה רק בדמיון?